

Категорія справи № 756/8241/20: Цивільні справи (з 01.01.2019); Справи позовного провадження; Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин, з них.

Надіслано судом: не визначено. Зареєстровано: 19.01.2022. Оприлюднено: 20.01.2022.

Дата набрання законної сили: 17.01.2022

Номер судового провадження: 61-9789св21

Верховний
Суд

Постанова (додаткова)

Іменем України

17 січня 2022 року

м. Київ

справа № 756/8241/20

провадження № 61-9789св21

Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду: Гулейкова І. Ю. (суддя-доповідач), Ступак О. В., Усика Г. І.,

учасники справи:

позивач - ОСОБА_1 ,

відповідач - ОСОБА_2 ,

особа, яка подавала апеляційну скаргу, - ОСОБА_3 ,

розглянув у попередньому судовому засіданні у порядку письмового провадження заяву представника ОСОБА_3 - ОСОБА_4 про ухвалення додаткового рішення у справі за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2 про визнання батьківства,

ВСТАНОВИВ:

Короткий зміст позовних вимог і рішень судів

У липні 2020 року Донець (до реєстрації шлюбу з ОСОБА_5 звернулася до суду із позовом до ОСОБА_2 про визнання батьківства.

Позов обґрунтований тим, що у свідоцтві про народження її дочки ОСОБА_6 (ІНФОРМАЦІЯ_1), серії НОМЕР_1 , виданому 22 грудня 1976 року Саксаганським відділом державної реєстрації актів цивільного стану у м. Кривий Ріг, у графі мати зазначено ОСОБА_7 , а у графі батько зазначено ОСОБА_8 (який не є її біологічним батьком).

Вказувала, що на момент народження дитини сторони не перебували у зареєстрованому шлюбі, спільної заяви батьків чи заяви батька до органів РАЦС при реєстрації народження дитини подано не було, а тому запис про батька дитини був проведений згідно з частиною першою 1 статті 135 Сімейного кодексу України. ІНФОРМАЦІЯ_2 ОСОБА_8 помер. Позивач зазначала, що біологічним батьком її дочки ОСОБА_7 (після реєстрації шлюбу у 2001 році - ОСОБА_7) є відповідач у справі - ОСОБА_2 .

З урахуванням зазначеного, позивач просила суд визнати ОСОБА_2 батьком ОСОБА_6 , ІНФОРМАЦІЯ_1 .

Рішенням Оболонського районного суду м. Києва від 24 вересня 2020 року позов ОСОБА_1 до ОСОБА_2 про визнання батьківства задоволено. Визнано ОСОБА_2 батьком ОСОБА_6 , ІНФОРМАЦІЯ_1 , народженої у м. Кривий Ріг Дніпропетровської області.

Постановою Київського апеляційного суду від 12 травня 2021 року апеляційну скаргу представника ОСОБА_3 (особи, яка не брала участі у справі) задоволено. Рішення Оболонського районного суду м. Києва від 24 вересня 2020 року скасовано та ухвалено нове судове рішення про відмову у задоволенні позову ОСОБА_1 . Стягнуто з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_3 судові витрати зі сплати судового збору за подачу апеляційної скарги у розмірі 1 261,20 грн.

Постановою Верховного Суду від 11 листопада 2021 року касаційну скаргу ОСОБА_1 , подану її представником, залишено без задоволення, постанову Київського апеляційного суду від 12 травня 2021 року залишено без змін.

Короткий зміст заяви про ухвалення додаткового судового рішення, позиції інших учасників справи

У листопаді 2021 року до Верховного Суду представником ОСОБА_3 - ОСОБА_4 подано до Верховного Суду заяву про ухвалення додаткового судового рішення у справі, в якій заявник, посилаючись на невіршення цього питання в постанові Верховного Суду від 11 листопада 2021 року, просить стягнути із ОСОБА_1 на користь ОСОБА_3 витрати на правничу допомогу у розмірі 105 000,00 грн.

Заява мотивована тим, що у відзиві на касаційну скаргу ОСОБА_1 представник ОСОБА_3 - Пошелюзний С. В. надав попередній орієнтовний розрахунок судових витрат, які очікує понести ОСОБА_3 у зв'язку з розглядом Верховним Судом касаційної скарги на постанову Київського апеляційного суду від 12 травня 2021 року, на загальну суму 105 000,00 грн, що складаються з:

7 500,00 грн - ознайомлення з матеріалами справи № 756/8241/20 у Верховному Суді та попередній аналіз касаційної скарги;

3 000,00 грн - зустріч адвокатів ОСОБА_3. для обговорення позиції та погодження заперечень на касаційну скаргу;

45 000,00 грн - вивчення змісту судових рішень у справах, на які посилався скаржник у касаційній скарзі;

45 000,00 грн - підготовка відзиву на касаційну скаргу;

4 500,00 грн - формування пакету документів та подання відзиву на касаційну скаргу.

На підтвердження розміру витрат заявником у складі відзиву на касаційну скаргу надано:

- копію договору про надання правничої допомоги від 01 лютого 2021 року, укладеного між ОСОБА_3 та Адвокатським об'єднанням «Реф Партнерс» (далі - АО «Реф Партнерс»);

- копію укладеної між ОСОБА_3 та АО «Реф Партнерс» додаткової угоди від 16 липня 2021 року № 16/07-2021 до договору про надання правничої допомоги від 01 лютого 2021 року;

- копію звіту від 09 серпня 2021 року про витрачений час на надання правничої допомоги за додатковою угодою від 16 липня 2021 року № 16/07-2021 до договору про надання правничої допомоги від 01 лютого 2021 року;

- копію акта приймання-передачі наданої правничої допомоги в суді касаційної інстанції від 09 серпня 2021 року за додатковою угодою від 16 липня 2021 року № 16/07-2021 до договору про надання правничої допомоги від 01 лютого 2021 року;

- копію свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю адвоката Пошелюзного С. В. № 6741/10, виданого Радою адвокатів Київської області 14 червня 2018 року;

- оригінал ордеру від 09 серпня 2021 року про надання ОСОБА_3 правничої допомоги у Верховному Суді, виданого АО «Реф Партнерс» на ім'я адвоката Пошелюзного С. В. ;

- копія відомостей з Єдиного реєстру адвокатів України відносно адвоката Пошелюзного С. В. , згідно з якими останній станом на 09 серпня 2021 року був адвокатом АО «Реф Партнерс».

Наведені документи, на думку заявника, свідчать про те, що витрати ОСОБА_3 на правничу допомогу в розмірі 105 000,00 грн є співмірними зі складністю справи, наданим адвокатом обсягом правничої допомоги, відповідають критерію розумності їхнього розміру та значенню справи для ОСОБА_3 .

У грудні 2021 року до Верховного Суду від представника ОСОБА_1 - Вичікова В. В. надійшли заперечення проти заяви про ухвалення додаткового судового рішення, поданого представником ОСОБА_3 - ОСОБА_4 .

У своїх запереченнях позивач зазначає, що:

- для ОСОБА_3 першою заявою по суті спору була апеляційна скарга, у якій відсутній попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат, які ОСОБА_3 понесла і які очікує понести у зв'язку з розглядом справи, що є підставою для відмови у відшкодуванні судових витрат;

- до закінчення судових дебатів у суді апеляційної інстанції сторона ОСОБА_3 не заявляла про будь-які судові витрати у справі, тому числі і про витрати на професійну правничу допомогу;

- до заяви про ухвалення додаткового судового рішення не долучено рахунок та відомості про фактичну оплату ОСОБА_3 вартості правничої допомоги, хоча встановлений додатковою угодою строк для оплати послуг минув;

- в ордері від 09 серпня 2021 року, виданому на ім'я адвоката Пошелюзного С. В. , вказано, що така правнича допомога надається на підставі договору від 01 лютого 2021 року, який у свою чергу не визначає розмір гонорару. Водночас розрахунок вартості правничої допомоги заявником здійснюється на підставі додаткової угоди від 16 липня 2021 року, про яку немає згадки в ордері;

- в ордері від 09 серпня 2021 року на ім'я адвоката Пошелюзного С. В. вказано, що він виданий АО «Реф Партнерс», разом з тим згідно з Єдиним реєстром адвокатів України адвокат Пошелюзний С. В. здійснює індивідуальну адвокатську діяльність (на підтвердження чого надана відповідна роздруковка), отже, ці документи суперечать один одному, при цьому стаття 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не передбачає одночасне здійснення адвокатської діяльності індивідуально та одночасно у складі адвокатського об'єднання;

- відповідно до наданих заявником документів виходить, що правнича допомога надавалась адвокатом Пошелюзним С. В. для ОСОБА_3 в один день (09 серпня 2021 року), водночас перераховані заявником послуги не могли бути надані в один день, оскільки згідно зі звітом лише на підготовку відзиву витрачено 30 годин, а перед цим - ще 30 годин на вивчення змісту різних судових рішень і 5 годин - на вивчення справи у Верховному Суді;

- наведені у заяві про ухвалення додаткового судового рішення у справі та доданих до неї документах розрахунки вартості правничої допомоги не є доведеними та явно не співмірними, зокрема у звіті від 09 серпня 2021 року такі види правової допомоги як зустріч із клієнтом та вивчення текстів інших судових справ не передбачені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», не надано доказів ознайомлення зі справою протягом 5 годин у Верховному Суді, є явно неспівмірними задекларовані витрати часу та вартість ознайомлення представника ОСОБА_3 із судовими рішеннями Верховного Суду, на які посилався касатор у своїй касаційній скарзі (30 годин вартістю 45 000,00 грн), та витрати на підготовку відзиву на касаційну скаргу (30 годин вартістю 45 000,00 грн), а також формування пакету документів та фізичне подання відзиву до Верховного Суду - 4 500,00 грн;

- поданий позивачем позов не є позовом майнового характеру, подання ОСОБА_1 касаційної скарги не зупиняло виконання рішення, ухваленого апеляційним судом на користь ОСОБА_3 .

Позивач просив у своїх запереченнях також урахувати, що ОСОБА_1 є особою похилого віку, пенсіонеркою, і її пенсія, яка є єдиним джерелом доходів, складає 6 509,00 грн, на підтвердження чого надані копія пенсійного посвідчення та копія довідки з банку про виплати Пенсійного фонду.

У грудні 2021 року до Верховного Суду від представника ОСОБА_3 - ОСОБА_4 надійшли додаткові пояснення до її заяви про ухвалення додаткового судового рішення у справі, в яких заявник наводить власне спростування доводів, що містяться в запереченнях представника ОСОБА_1 - Вичікова В. В. проти заяви про ухвалення додаткового судового рішення, а також зазначає, що, оскільки резолютивна частина постанови Верховного Суду від 11 листопада 2021 року не містить вирішення питання про розподіл судових витрат, враховуючи, що станом на день прийняття зазначеної постанови від позивача не надходили заперечення щодо зменшення розміру витрат на правничу допомогу, то подані представником позивача заперечення проти заяви від 18 листопада 2021 року є такими, що не повинні враховуватися під час вирішення Верховним Судом питання про ухвалення у справі додаткового судового рішення.

Позиція Верховного Суду

Вивчивши матеріали цивільної справи та перевіrivши доводи заяви представника ОСОБА_3 - ОСОБА_4 про ухвалення додаткового рішення щодо розподілу судових витрат на професійну правничу допомогу, понесених під час розгляду справи у суді касаційної інстанції, оцінивши доводи заперечень представника ОСОБА_1 - Вичікова В. В. щодо ухвалення додаткової постанови, Верховний Суд дійшов висновку про часткове задоволення заяви із таких підстав.

Нормативно-правове обґрунтування

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 270 Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК України) суд, що ухвалив рішення, може за заявою учасників справи чи з власної ініціативи ухвалити додаткове рішення, якщо судом не вирішено питання про судові витрати.

Частина перша статті 133 ЦПК України передбачає, що судові витрати складаються з судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи.

До витрат, пов'язаних із розглядом справи, належать, зокрема, витрати на професійну правничу допомогу (пункт 1 частини третьої вказаної статті Кодексу).

Відповідно до частини першої статті 58 ЦПК України сторона, третя особа, а також особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, може брати участь у судовому процесі особисто (самопредставництво) та (або) через представника. Представником у суді може бути адвокат або законний представник (частина перша статті 60 ЦПК України).

За змістом статті 15 ЦПК України учасники справи мають право користуватися правничою допомогою. Представництво у суді як вид правничої допомоги здійснюється виключно адвокатом (професійна правнича допомога), крім випадків, встановлених законом.

Повноваження адвоката як представника підтверджуються довіреністю або ордером, виданим відповідно до Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність», про що зазначено в частині четвертій статті 62 ЦПК України.

За положеннями пункту 4 статті 1, частин третьої та п'ятої статті 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» договір про надання правової допомоги - це домовленість, за якою одна сторона (адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язується здійснити захист, представництво або надати інші види правової допомоги другій стороні (клієнту) на умовах і в порядку, що визначені договором, а клієнт зобов'язується оплатити надання правової допомоги та фактичні витрати, необхідні для виконання договору. До договору про надання правової допомоги застосовуються загальні вимоги договірного права. Зміст договору про надання правової допомоги не може суперечити Конституції України та законам України, інтересам держави і суспільства, його моральним засадам, присязі адвоката України та правилам адвокатської етики.

Пунктом 9 частини першої статті 1 України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» встановлено, що представництво - вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні реалізації прав і обов'язків клієнта в цивільному, господарському, адміністративному та конституційному судочинстві, в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами, прав і обов'язків потерпілого під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також прав і обов'язків потерпілого, цивільного відповідача у кримінальному провадженні.

Інші види правової допомоги - види адвокатської діяльності з надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правового супроводу діяльності клієнта, складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру, спрямованих на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, недопущення їх порушень, а також на сприяння їх відновленню в разі порушення (пункт 6 частини першої статті 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Відповідно до статті 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» видами адвокатської діяльності, зокрема, є: надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави; складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру.

Гонорар є формою винагороди адвоката за здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту. Порядок обчислення гонорару (фіксований розмір, погодинна оплата), підстави для зміни розміру гонорару, порядок його сплати, умови повернення тощо визначаються в договорі про надання правової допомоги. При встановленні розміру гонорару враховуються складність справи, кваліфікація і досвід адвоката, фінансовий стан клієнта та інші істотні обставини. Гонорар має бути розумним та враховувати витрачений адвокатом час (стаття 30 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Також за статтею 28 Правил адвокатської етики, затверджених Звітно-виборним з'їздом адвокатів України від 09 червня 2017 року, гонорар є формою винагороди адвоката за здійснення захисту, представництва та надання інших видів професійної правничої (правової) допомоги клієнту.

Розмір гонорару визначається за погодженням адвоката з клієнтом. Адвокат має право у розумних межах визначати розмір гонорару, виходячи із власних міркувань. При встановленні розміру гонорару можуть враховуватися складність справи, кваліфікація, досвід і завантаженість адвоката та інші обставини. Погоджений адвокатом з клієнтом та/або особою, яка уклала договір в інтересах клієнта, розмір гонорару може бути змінений лише за взаємною домовленістю. В разі виникнення особливих по складності доручень клієнта або у випадку збільшення затрат часу і обсягу роботи адвоката на фактичне виконання доручення (підготовку до виконання) розмір гонорару може бути збільшено за взаємною домовленістю.

Непогодження клієнтом та/або особою, яка уклала договір в інтересах клієнта, розміру гонорару при наданні доручення адвокату або в ході його виконання є підставою для відмови адвоката від прийняття доручення клієнта або розірвання договору на вимогу адвоката.

Тож домовленості про сплату гонорару за надання правничої допомоги є такими, що склалися між адвокатом та клієнтом, в межах правовідносин яких слід розглядати питання щодо дійсності такого зобов'язання (пункт 5.39 постанови Великої Палати Верховного Суду від 12 травня 2020 року у справі № 904/4507/18 (провадження № 12-171гс19)).

При визначенні суми відшкодування суд має виходити з критерію реальності адвокатських витрат (встановлення їхньої дійсності та необхідності), а також критерію розумності їхнього розміру, виходячи з конкретних обставин справи та фінансового стану обох сторін (пункт 21 додаткової постанови Великої Палати Верховного Суду від 19 лютого 2020 року у справі № 755/9215/15-ц).

Європейський суд з прав людини (далі - ЄСПЛ), присуджуючи судові витрати на підставі статті 41 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, застосовує аналогічний підхід та вказує, що заявник має право на компенсацію судових та інших витрат, якщо вони були фактичними і неминучими, а їхній розмір - обґрунтованим (див. *mutatis mutandis* рішення ЄСПЛ у справі «East/West Alliance Limited» проти України» від 23 січня 2014 року (*East/West Alliance Limited v. Ukraine*, заява № 19336/04, § 268)).

У рішенні від 19 жовтня 2000 року у справі «Іатрідіс проти Греції» (*Iatridis v. Greece*, заява № 31107/96) (щодо справедливої сатисфакції) ЄСПЛ вирішував питання обов'язковості для цього суду угоди, укладеної заявником зі своїм адвокатом стосовно плати за надані послуги, що співставна з «гонораром успіху». ЄСПЛ указав, що йдеться про договір, відповідно до якого клієнт погоджується сплатити адвокату як гонорар відповідний відсоток суми, якщо така буде присуджена клієнту судом. Такі угоди, якщо вони є юридично дійсними, можуть підтверджувати, що у заявника дійсно виник обов'язок заплатити відповідну суму гонорару своєму адвокату. Однак, угоди такого роду, зважаючи на зобов'язання, що виникли лише між адвокатом і клієнтом, не можуть зобов'язувати суд, який має оцінювати судові та інші витрати не лише через те, що вони дійсно понесені, але й урахуовуючи також те, чи були вони розумними (§ 55).

Велика Палата Верховного Суду у постанові від 12 травня 2020 року у справі № 904/4507/18 (провадження № 12-171гс19) також зауважила, що за наявності угод, які передбачають «гонорар успіху», ЄСПЛ керується саме наведеними вище критеріями при присудженні судових та інших витрат, зокрема, у рішенні від 22 лютого 2005 року у справі «Пакдемірлі проти Туреччини» (*Pakdemirli v. Turkey*, заява № 35839/97) суд також, незважаючи на укладену між сторонами угоду, яка передбачала «гонорар успіху» у сумі 6 672,9,00 євро, однак, на думку суду, визначала зобов'язання лише між заявником та його адвокатом, присудив 3 000,00 євро як компенсацію не лише судових, але й інших витрат (§ 70-72) (пункт 5.43 постанови).

З урахуванням наведеного вище, не є обов'язковими для суду зобов'язання, які склалися між адвокатом та клієнтом, зокрема у випадку укладення ними договору, що передбачає сплату адвокату «гонорару успіху», у контексті вирішення питання про розподіл судових витрат. Вирішуючи останнє, суд повинен оцінювати витрати, що мають бути компенсовані за рахунок іншої сторони, урахуовуючи як те, чи були вони фактично понесені, так і оцінювати їх необхідність.

Відповідно до статті 137 ЦПК України витрати, пов'язані з правничою допомогою адвоката, несуть сторони, крім випадків надання правничої допомоги за рахунок держави.

За результатами розгляду справи витрати на правничу допомогу адвоката підлягають розподілу між сторонами разом із іншими судовими витратами. Для цілей розподілу судових витрат: 1) розмір витрат на правничу допомогу адвоката, в тому числі гонорару адвоката за представництво в суді та іншу правничу допомогу, пов'язану зі справою, включаючи підготовку до її розгляду, збір доказів тощо, а також вартість послуг помічника адвоката визначаються згідно з умовами договору про надання правничої допомоги та на підставі відповідних доказів щодо обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості, що сплачена або підлягає сплаті відповідною стороною або третьою особою; 2) розмір суми, що підлягає сплаті в порядку компенсації витрат адвоката, необхідних для надання правничої допомоги, встановлюється згідно з умовами договору про надання правничої допомоги на підставі відповідних доказів, які підтверджують здійснення відповідних витрат.

Для визначення розміру витрат на правничу допомогу з метою розподілу судових витрат учасник справи подає детальний опис робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, та здійснених ним витрат, необхідних для надання правничої допомоги.

Розмір витрат на оплату послуг адвоката має бути співмірним із: 1) складністю справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг); 2) часом, витраченим адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг); 3) обсягом наданих адвокатом послуг та виконаних робіт; 4) ціною позову та (або) значенням справи для сторони, в тому числі впливом вирішення справи на репутацію сторони або публічним інтересом до справи.

У разі недотримання вимог частини четвертої статті 137 ЦПК України суд може, за клопотанням іншої сторони, зменшити розмір витрат на правничу допомогу, які підлягають розподілу між сторонами.

Обов'язок доведення неспівмірності витрат покладається на сторону, яка заявляє клопотання про зменшення витрат на оплату правничої допомоги адвоката, які підлягають розподілу між сторонами.

Пунктами 1, 2, 3 частини другої статті 141 ЦПК України передбачено, що інші судові витрати, пов'язані з розглядом справи, покладаються у разі задоволення позову на відповідача, у разі відмови в позові - на позивача, у разі часткового задоволення - на обидві сторони пропорційно розміру задоволених позовних вимог.

Отже, витрати на надану професійну правничу допомогу у разі підтвердження обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості підлягають розподілу за результатами розгляду справи незалежно від того, чи їх уже фактично сплачено стороною/третьою особою чи тільки має бути сплачено (пункт 1 частини другої статті 137 та частина восьма статті 141 ЦПК України).

Аналогічна позиція висловлена Верховним Судом у складі Об'єднаної палати Касаційного господарського суду у постанові від 03 жовтня 2019 року у справі № 922/445/19, від 22 січня 2021 року у справі № 925/1137/19, Верховним Судом у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду у постанові від 02 грудня 2020 року у справі № 317/1209/19 (провадження № 61-21442св19), від 03 лютого 2021 року у справі № 554/2586/16-ц (провадження № 61-21197св19), від 17 лютого 2021 року у справі № 753/1203/18 (провадження № 61-44217св18).

Мотиви, з яких виходив Верховний Суд, та висновки за результатами розгляду заяви

ОСОБА_3 на підтвердження витрат на професійну правничу допомогу, понесених у суді касаційної інстанції, надала: копію договору про надання правничої допомоги від 01 лютого 2021 року, укладеного між АО «Реф Партнерс» та ОСОБА_3, копію додаткової угоди № 16/07-2021 від 16 липня 2021 року до нього, копію звіту про витрачений час на надання правничої допомоги від 09 серпня 2021 року на загальну суму 105 000,00 грн, копію акта приймання-передачі наданої правничої допомоги від 09 серпня 2021 року, копію свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю на ім'я Пошелюзного С. В., копію ордеру на надання правничої допомоги

ОСОБА_3, роздруківку з Єдиного реєстру адвокатів України на ім'я Пошелюзного С. В. та документи, що підтверджують направлення відзиву ОСОБА_3 засобами поштового зв'язку на адресу ОСОБА_1 і померлого ОСОБА_2.

Зазначені документи надані представником ОСОБА_3 - адвокатом Пошелюзним С. В. у складі відзиву на касаційну скаргу ОСОБА_1, подану представником - адвокатом Вичіковим В. В., до Верховного Суду 09 серпня 2021 року.

Ураховуючи надані стороною ОСОБА_3 докази та прийняте судом касаційної інстанції рішення згідно з постановою Верховного Суду від 11 листопада 2021 року про залишення без задоволення касаційної скарги ОСОБА_1, колегія суддів погоджується, що існують підстави для розподілу між сторонами витрат на професійну правничу допомогу, понесених ОСОБА_3 у суді касаційної інстанції.

Аргументи позивача у запереченнях про те, що першою заявою по суті спору для ОСОБА_3 була апеляційна скарга і до закінчення судових дебатів у суді апеляційної інстанції сторона ОСОБА_3 не заявляла про будь-які судові витрати у справі, що є підставою для відмови у відшкодуванні таких витрат, відхиляються, оскільки заявлені ОСОБА_3 витрати стосуються професійної правничої допомоги, що надавалась їй у суді касаційної, а не апеляційної інстанції, і першою заявою по суті для неї був відзив на касаційну скаргу ОСОБА_1, у складі якої нею зазначено про попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат, які ОСОБА_3 понесла і які очікує понести у зв'язку з розглядом справи у суді касаційної інстанції.

Доводи позивача у запереченнях про те, що ОСОБА_3 не надано документів, підтверджуючих оплату послуг адвоката, відхиляються, оскільки, як уже зазначено вище, витрати на надану професійну правничу допомогу у разі підтвердження обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості підлягають розподілу за результатами розгляду справи незалежно від того, чи їх уже фактично сплачено стороною/третьою особою чи тільки має бути сплачено.

Безпідставними є доводи позивача у запереченнях про те, що в ордері від 09 серпня 2021 року, виданому на ім'я адвоката Пошелюзного С. В., зазначений договір від 01 лютого 2021 року, але немає згадки про додаткову угоду від 16 липня 2021 року, яка визначає розмір гонорару, оскільки (1) ця додаткова угода є невід'ємною частиною договору від 01 лютого 2021 року, (2) згідно з пунктом 12.3 Положення про ордер на надання правничої (правової) допомоги, затвердженого рішенням Ради адвокатів України від 12 квітня 2019 року № 41, ордер містить посилання на договір про надання правової допомоги/доручення органу (установи), уповноважених законом на надання безоплатної правової допомоги, номер (у випадку наявності) та дату цього документа.

Станом на 09 серпня 2021 року (дата звіту, акта, ордера та подання документів до Верховного Суду) адвокат Пошелюзний С. В. здійснював адвокатську діяльність у складі АО «Реф Партнерс», що підтверджується доданою до відзиву роздруківкою з Єдиного реєстру адвокатів України, тому доводи заперечень про те, що адвокат Пошелюзний С. В. здійснює індивідуальну адвокатську діяльність, відхиляються.

Посилання в запереченнях на те, що перераховані заявником послуги не могли бути надані в один день (09 серпня 2021 року), не можуть бути підставою для відмови у розподілі судових витрат на професійну правничу допомогу, понесених під час розгляду справи у суді касаційної інстанції, оскільки надані ОСОБА_3 документи, зокрема звіт та акт, є підсумковими документами, що підтверджують фактичне надання АО «Реф Партнерс» послуг, а ордер - документом, що підтверджує повноваження адвоката цього об'єднання.

Водночас колегія суддів вважає слушними та частково погоджується із доводами заперечень про неспівмірність заявлених ОСОБА_3 витрат.

Згідно з пунктом 4 укладеної між ОСОБА_3 та АО «Реф Партнерс» додаткової угоди від 16 липня 2021 року № 16/07-2021 до договору про надання правничої допомоги від 01 лютого 2021 року вартість послуг адвокатського об'єднання визначається з урахуванням вартості однієї робочої години адвокатського об'єднання (адвоката), яка складає 1 500,00 грн.

У свою чергу відповідно до звіту про витрачений час на надання правничої допомоги та акта приймання-передачі наданої правничої допомоги від 09 серпня 2021 року загальна кількість годин роботи адвоката АО «Реф Партнерс», витрачених на надання послуг із правничої допомоги клієнту ОСОБА_3, складає 70, а сума, на яку надані відповідні послуги, дорівнює 105 000,00 грн (1 500,00 грн * 70 год).

Так, заявник просить стягнути із ОСОБА_1 на користь ОСОБА_3 7 500,00 грн витрат на ознайомлення з матеріалами справи № 756/8241/20 у Верховному Суді та попередній аналіз касаційної скарги (5 годин роботи); 3 000,00 грн витрат на зустріч адвокатів із ОСОБА_3 для обговорення правової позиції та погодження заперечень на касаційну скаргу у справі (2 години роботи); 45 000,00 грн витрат на вивчення змісту судових рішень у справах, на які посилався скаржник у касаційній скарзі (30 годин роботи); 45 000,00 грн витрат на підготовку відзиву на касаційну скаргу (30 годин роботи) та 4 500,00 грн витрат на формування пакету документів й подання відзиву на касаційну скаргу до Верховного Суду (3 години роботи) (загалом - 105 000,00 грн за 70 годин роботи).

Водночас зустріч із клієнтом та погодження заперечень на касаційну скаргу мають організаційний характер, є складовими підготовки відзиву на касаційну скаргу та за своєю суттю не можуть бути віднесені до правової допомоги як окрема послуга, немає підтвердження, що клієнту разом з тим здійснювалося надання консультацій правового характеру, а тому такі витрати не підлягають компенсації.

Ознайомлення з матеріалами справи у Верховному Суді не було необхідною процесуальною дією для ОСОБА_3, оскільки вона (через уповноваженого представника) приймала участь у розгляді справи в суді апеляційної інстанції, касаційна скарга з додатками надсилалась судом касаційної інстанції на її адресу, тому такі витрати не відповідають критерію їх необхідності та не підлягають відшкодуванню.

Окрім цього, згідно із наданими заявником документами АО «Реф Партнерс» знаходиться у м. Києві, так само робоче місце адвоката Пошелюзного С. В. знаходиться за адресою в м. Києві, тому вартість послуг із ознайомлення з матеріалами справи та подання документів до суду касаційної інстанції в цьому ж місті на загальну суму, що перевищує 10 000,00 грн, є завищеними та не відповідають критерію розумності розміру таких витрат.

Витрати у сумі 45 000,00 грн за аналіз судових рішень у 12 справах, що містяться у відкритому публічному доступі у Єдиному державному реєстрі судових рішень, та тривалість такої роботи у 30 годин є також завищеними, належним чином не обґрунтованими, що суперечить критерію розумності розміру таких витрат.

На думку колегії суддів, ураховуючи складність справи та кількість наведених судових рішень, 2 години є достатнім часом для виконання такої роботи адвокатом, що відповідно становить 3 000,00 грн винагороди (1 500,00 грн * 2 год).

Попередній аналіз касаційної скарги та підстав касаційного оскарження і підготовка відзиву на касаційну скаргу за своєю суттю є послугами, що дублюються, складовими одного завдання, а тому такі витрати не можуть бути стягнуті в повному обсязі.

Заявником вказано, що час, витрачений адвокатом на підготовку відзиву на касаційну скаргу, становить 30 годин, що відповідно складає 45 000,00 грн.

Водночас, виходячи із конкретних обставин справи та її складності, достатнім часом, необхідним адвокату для підготовки відзиву у цій справі, на думку колегії, є 5 годин, що відповідно становить 7 500,00 грн винагороди (1 500,00 грн * 5 год).

Також колегією суддів прийнято до уваги, що позов у справі немайнового характеру, розгляд справи у суді касаційної інстанції здійснювався без виклику сторін та адвокатом Пошелюзним С. В. до Верховного Суду було надано лише один документ правового характеру із викладенням позиції ОСОБА_3 - відзив на касаційну скаргу ОСОБА_1 .

Отже, надавши оцінку доказам щодо фактично понесених витрат ОСОБА_3 на професійну правничу допомогу, врахувавши співмірність розміру витрат на оплату послуг адвоката зі: складністю справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг); часом, витраченим адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг); обсягом наданих адвокатом послуг та виконаних робіт; ціною позову та значенням справи для сторони, а також з урахуванням поданого представником позивача заперечення щодо розміру заявлених до стягнення витрат на правничу допомогу та його доводів щодо їх неспівмірності, Верховний Суд дійшов висновку про часткове задоволення заяви представника ОСОБА_3 - ОСОБА_4 та стягнення із ОСОБА_1 на користь ОСОБА_3 10 500,00 грн (1 500,00 грн * 7 год) судових витрат на професійну правничу допомогу, понесених у суді касаційної інстанції, а у стягненні інших витрат на професійну правничу допомогу відмовити.

Розмір понесених витрат на таку суму відповідає принципу співмірності із складністю справи та виконаним адвокатом обсягом робіт.

Колегія суддів окремо звертає увагу, що посилання в додаткових поясненнях заявника на те, що заперечення представника ОСОБА_1 - Вичікова В. В. не повинні враховуватися під час вирішення Верховним Судом питання про ухвалення у справі додаткового судового рішення, оскільки резолютивна частина постанови Верховного Суду від 11 листопада 2021 року не містить вирішення питання про розподіл судових витрат, а також враховуючи, що станом на день прийняття зазначеної постанови від позивача не надходили заперечення щодо зменшення розміру витрат на правничу допомогу, є необґрунтованими, оскільки ОСОБА_1 , отримавши заяву про ухвалення додаткового рішення у справі, скористалась наданим їй правом заявити клопотання про зменшення розміру витрат на правничу допомогу, які підлягають розподілу між сторонами, посилаючись на їх неспівмірність.

Керуючись статтями 270, 416 ЦПК України, Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду

ПОСТАНОВИВ:

Заяву представника ОСОБА_3 - ОСОБА_4 про ухвалення додаткового судового рішення у справі за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2 про визнання батьківства задовольнити частково.

Стягнути із ОСОБА_1 на користь ОСОБА_3 10 500,00 грн судових витрат на професійну правничу допомогу, понесених у суді касаційної інстанції.

У задоволенні заяви представника ОСОБА_3 - ОСОБА_4 про стягнення судових витрат в іншій частині відмовити.

Додаткова постанова суду касаційної інстанції набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Судді: І. Ю. Гулейков О. В. Ступак Г. І. Усик